

SVEDOK V TRESTNOM KONANÍ

OBSAH:

I	Postavenie a význam svedka v trestnom konaní	2
II	Priebeh výsluchu	2
1.	Predvolanie	2
2.	Samotný priebeh výsluchu	3
3.	Výsluch podozrivého	5
III	Najvýznamnejšie práva svedka v trestnom konaní	6
1.	Právo svedka odoprieť výpoveď	6
•	príbuzenský vzťah k obvinenému	6
•	nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkym osobám	6
•	porušenie spovedného tajomstva alebo tajomstva informácie	7
2.	Zákaz výsluchu svedka	8
•	okolnosti tvoriace utajovanú skutočnosť	8
•	porušenie povinnosti mlčanlivosti.....	8
•	výpoveď zamestnanca bez súhlasu zamestnávateľa.....	8
3.	Účasť advokáta na výsluchu	9
IV	Priebeh výsluchu obvineného	10
1.	Vznesenie obvinenia (§ 206 TP)	10
2.	Možnosť väzobného stíhania (§ 206 TP).....	12
V	Ďalšie práva svedka	14
1.	Právo žiadať vyhotovenie zvukového záznamu z výpovede	14
2.	Právo prečítať si zápisnicu o výsluchu a žiadať jej doplnenie alebo opravu.....	15

I POSTAVENIE A VÝZNAM SVEDKA V TRESTNOM KONANÍ

Zámerom tohto dokumentu je poslúžiť všetkým, ktorí majú záujem dozvedieť sa viac o význame svedeckej výpovede v trestnom konaní, o priebehu výsluchu svedka v trestnom konaní a najmä o právach a povinnostiach svedka, keďže každý z nás sa raz môže ocitnúť v situácii, keď bude predvolaný ako svedok v trestnom konaní, aby vypovedal o tom, či videl, počul alebo inak pozoroval svojimi zmyslami.

V trestnom konaní je svedkom fyzická osoba, ktorá bola vyzvaná (predvolaná) orgánom činným v trestnom konaní (ďalej len „**OČTK**“) alebo súdom, aby ako svedok vypovedala o skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie, ktoré sama vnímala (poznala, pozorovala) svojimi zmyslami, alebo ktorá sa sama či z podnetu niektorej zo strán dostavila za týmto účelom k OČTK alebo k súdu.¹ Keďže svedok vypovedá o skutočnostiach, ktoré vnímal vlastnými zmyslami (zrak, sluch, čuch, hmat, chuť), a tak získava poznatky o veci priamym a bezprostredným pozorovaním skutočnosti, je výpoveď svedka pre trestné konanie nenahraditeľná a nositeľ tejto výpovede nezastupiteľný.²

S výnimkou časti trestného konania týkajúcej sa rozhodovania o svedočnom, svedok nemá postavenie subjektu trestného konania, pretože nevykonáva vplyv na priebeh konania a Trestný poriadok (ďalej len „**TP**“) mu na uskutočnenie tohto vplyvu nepriznáva určité procesné práva a povinnosti. Táto skutočnosť sa prejavuje napr. v tom, že svedok nemá právo nahliadať do vyšetrovacieho spisu, žiadať kópiu zápisnice o svojom výsluchu a pod.

Výsluch svedka je základným a najčastejším dôkazným prostriedkom v trestných konaniach a má pre ne mimoriadny význam, keďže svedok vypovedá o skutočnostiach, ktoré priamo a bezprostredne vnímal svojimi zmyslami. V zmysle ust. § 127 ods. 1 TP je každý povinný dostaviť sa na predvolanie OČTK a súdu a vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchatelovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie. Táto povinnosť avšak, ako je uvedené nižšie, nie je absolútna.

II PRIEBEH VÝSLUCHU

1. Predvolanie

- každému výsluchu svedka musí zákonite predchádzať **predvolanie** OČTK v súlade s ust. § 127 TP;
- svedok sa predvoláva spravidla poštou v dostatočnom časovom predstihu, nie je však vylúčené ani predvolanie iným spôsobom, napr. e-mailom alebo telefonicky;
- ak sa svedok, ktorý bol riadne predvolaný, bez dostatočného ospravedlnenia na výsluch nedostaví, môže byť predvedený (§ 128 TP);
- pojem „riadne predvolanie“ nie je v TP definovaný, možno teda vychádzať z rámcových ustanovení TP, ako aj z charakteru a účelu predvolania ako právneho úkonu – o riadne predvolanie pôjde výlučne, ak sa osoba, ktorá má svedčiť, z predvolania OČTK včas a zrozumiteľne dozvie kedy, kam a v akej veci sa má dostaviť, pričom súčasťou je aj poučenie o následkoch nedostavenia sa na predvolanie (predvedenie, poriadková pokuta); predvolanie možno okrem doručenia prostredníctvom pošty doručiť aj osobne OČTK (§ 65 TP);
- v prípade ospravedlnenia na úkone OČTK zo zdravotných dôvodov je svedok povinný predložiť vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že mu jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na úkone, na ktorý bol predvolaný, bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby;
- ospravedlniť sa možno aj inými dôvodmi ako zdravotnými, napr. služobná cesta, čerpanie dovolenky a pod.

¹ Čentéš J. a kol.: „Trestné právo procesné“. Šamorín: Heuréka, 2012. s. 370.

² Polák, Peter: *Svedok v trestnom konaní*. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 75.

2. Samotný priebeh výsluchu

- podľa ust. § 55 ods. 1 TP pri vykonávaní úkonov trestného konania musia OČTK, súdy a osoby príslušné vykonávať úkony trestného konania zaobchádzať s osobami zúčastnenými na úkone tak, ako to vyžaduje účel trestného konania. Vždy sa musí rešpektovať ich dôstojnosť a ich ústavou zaručené práva a slobody. Inak povedané, svedok, ako osoba, ktorá plní svoju povinnosť v prvom rade vo verejnom záujme, má nárok na ohľaduplné, dôstojné a zdvorilé správanie a primerané zaobchádzanie zo strany OČTK.
- Priebeh svedeckého výsluchu možno zhrnúť do nasledujúcich krokov:
 1. zistenie totožnosti svedka (§ 131 ods. 1 TP) – OČTK overí totožnosť svedka a zapíše jeho údaje do zápisnice o výsluchu svedka (potrebné priniesť doklad totožnosti);
 2. zistenie pomeru k veci a k stranám trestného konania (§ 132 ods. 1 TP) – v prípade začatia trestného stíhania „vo veci“ sa zisťovanie pomeru svedka k obvinenému nevykonáva, keďže k obvineniu ešte nedošlo;
 3. **poučenie svedka** – poučeniu treba venovať mimoriadnu pozornosť, pretože nesprávnosť jeho realizácie, alebo dokonca jeho absencia môže negatívne ovplyvniť zákonnosť celého výsluchu a hodnovernosť takto získanej výpovede, a teda aj prípustnosť takto získaného dôkazu. Vykonať poučenie je nielen povinnosť OČTK, predstavuje zároveň právo svedka. Pred samotnou výpoveďou je potrebné svedka poučiť:
 - a. **v akej veci bude vypočutý a pre aký trestný čin sa vedie trestné konanie** – cieľom poučenia je, aby svedok vedel vo vzťahu k akému trestnému činu má vypovedať a v prípade, že je v danej veci už vznesené obvinenie, musí vedieť vo vzťahu k akej osobe obvineného má vypovedať. Ak je obvinených viac osôb, alebo má vypovedať k viacerým skutkom, musí svedok poznať mená všetkých obvinených a tiež to, ku ktorým skutkom má ako svedok vypovedať³.

Svedok teda musí byť komplexne poučený o veci, pre ktorú sa vedie trestné konanie, aby si mohol splniť svoju povinnosť podľa § 127 TP, t.j. vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchatelovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.

Svedok má právo vedieť, k čomu má vypovedať, v tejto súvislosti je potrebné, aby svedok požadoval prečítanie celej skutkovej vety. Toto oprávnenie svedka potvrdzuje aj judikát Najvyššieho súdu ČR (11 To 62/79): „*Součástí řádného poučení svědka ... je označení skutku, jehož se má výpověď týkat, a po vznesení (oznámení) obvinění také označení osoby obviněného, v jehož věci má svědek vypovídat. Je-li více obviněných, je třeba označit všechny obviněné, v jejichž věci má svědek vypovídat.*“

V prípade výsluchu obvineného je povinnosť OČTK oboznámiť obvineného so skutkom a jeho právnou kvalifikáciou daná výslovne v § 122 ods. 1 TP.;
 - b. **o význame svedeckej výpovede** (§ 131 ods. 1 TP) – svedok sa poučuje o význame svedeckej výpovede z hľadiska všeobecného záujmu, t.j. apeluje sa na občiansku povinnosť a uvedomelosť svedka;
 - c. **o práve svedka odoprieť výpoveď** (§ 131 ods. 1 TP) – vid'. bližšie v časti II tohto materiálu;
 - d. **o povinnosti vypovedať pravdu, nič nezamlčať, ako aj o trestných následkoch krivej výpovede** (§ 131 ods. 1 TP);
 - e. o nároku na náhradu nevyhnutných výdavkov a ušlej mzdy za prácu alebo iného preukázateľného príjmu (§ 140 ods. 1 TP).

³ Polák, Peter: *Svedok v trestnom konaní*. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 168.

4. samotná výpoveď svedka – na začiatku by sa mali OČTK svedka opýtať na jeho pomer k prerokovávanej veci, ako aj k stranám a podľa potreby aj na iné okolnosti potrebné na zistenie jeho nezaujatosti a hodnovernosti (§ 132 ods. 1 TP). Samotný výsluch pozostáva z 2 častí:
 - a. **monológ svedka** – svedkovi sa musí dať možnosť, aby súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie, a odkiaľ sa dozvedel ním uvádzané skutočnosti (§ 132 ods. 1 TP);
 - b. **otázky na svedka** – vyšetrovateľ, prípadne advokát obvineného (§ 213 ods. 2 TP) môžu klásť otázky svedkovi na doplnenie jeho výpovede alebo na objasnenie neúplností, nejasností alebo rozporov. Otázky sa musia klásť ohľaduplne a zrozumiteľne. Svedkovi sa nesmú klásť otázky, v ktorých je obsiahnuté, ako na otázku odpovedať, otázky klamlivé, ani otázky, ktoré by obsahovali skutočnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede - zákaz sugestívnych a kapiózných otázok (§ 132 ods. 2 TP).

Svedka možno vypočúvať len v miere nevyhnutnej pre trestné konanie (§ 132 TP). Svedka teda možno vypočúvať len v súvislosti so skutkom, pre ktorý sa vedie trestné konanie, resp. len v súvislostiach s osobami, ktoré sa na skutku zúčastnili, aby sa objasnila ich prípadná zaujatosť a vzťah k veci. Zisťovať pri svedeckom výsluchu skutočnosti, ktoré s konkrétnym trestným stíhaním nesúvisia (tzv. náhradné delikty), je neprípustné.⁴ Ide teda o dôležité právo svedka, aby nebol vypočúvaný k okolnostiam, ktoré s predmetom výsluchu nesúvisia a tiež aj právo obvineného, aby vo veci neboli vykonávané dôkazy ku skutku, pre ktorý nebolo začaté trestné stíhanie, prípadne vznesené obvinenie.⁵

V priebehu výsluchu je potrebné dbať aj na protokoláciu výpovede svedka OČTK (spravidla OČTK nahlas uvádza zapisované alebo diktuje zapisovateľovi) za účelom predchádzania skreslenia výpovede a prípadným následným opravám, ktoré môžu byť problematické predovšetkým pri dlhšie trvajúcich výsluchoch. Z tohto dôvodu je vhodné už v priebehu zapisovania výpovede žiadať OČTK samotným svedkom alebo advokátom o vykonanie opravy.

V zložitejších trestných veciach má OČTK spravidla pripravený plán výsluchu, aby tento bol správne takticky vedený. Je potrebné sa vyvarovať subjektívnych úsudkov, hodnotenia skutočností a dohadov. Svedok má svojou výpoveďou popísať, čo vnímal svojimi zmyslami, teda popísať realitu, ako ju zažil, nie tento popis dotvárať svojím subjektívnym hodnotením.

Pri dlhšie trvajúcich výsluchoch je vzhľadom na možnú stratu koncentrácie vhodné žiadať o poskytnutie prestávky (desiatovej, obedovej, olovrantovej, hygienickej), prípadne o prerušenie výsluchu a pokračovanie v inom termíne v iný deň. I keď TP umožňuje OČTK vykonávanie úkonov zásadne v čase od 7.00 hod. do 20.00 hod. a v odôvodnených prípadoch aj mimo uvedeného času, nemožno odporúčať pokračovať vo výsluchu presahujúcom 8.00 hod. vrátane prestávok, čo je bežný denný pracovný čas. V opačnom prípade by mohlo dôjsť k tzv. „duseniu“ svedka.

Svedok sa môže dostať do situácie, keď bude osoba uskutočňujúca výsluch „tlačiť“ na svedka (napr. poukazovaním na trestný čin krivej výpovede a krivej prisahy), aby sa vyjadril k určitým skutočnostiam v prípadoch, keď svedok má pochybnosti, resp. nevie alebo si nepamätá skutočnosti, ktoré sú predmetom výsluchu. V tomto prípade je vhodnejšie, aby svedok priznal, že nemá vedomosť o daných skutočnostiach alebo si ich nepamätá, pretože trestného činu krivej výpovede a krivej prisahy sa dopustí nielen ten, kto zamlčí skutočnosti významné pre trestné konanie, ale aj ten, kto uvedie o týchto skutočnostiach nepravdu. Nevedomosť alebo nemožnosť si spomenúť na skutočnosti, ktoré sú predmetom výsluchu, nenapĺňajú znaky skutkovej podstaty trestného činu krivej výpovede a krivej prisahy, naopak uvedenie nepravdivých skutočností pod tento trestný čin spadá.

5. **právo prečítať si zápisnicu o výsluchu a žiadať jej doplnenie alebo opravu** (§ 138 TP s poukazom na § 124 ods. 2 a 3 TP): zápisnica musí obsahovať všetky rozhodujúce údaje. Je dôležité, aby bola výpoveď v zápisnici zaznamenaná, pokiaľ možno doslova.

⁴ Minárik, Štefan a kol.: „Trestný poriadok, stručný komentár.“ Bratislava: Iura edition, 2012. s. 417.

⁵ Polák, Peter: „K niektorým otázkam úpravy postavenia svedka.“ In: Rekodifikovaný Trestný zákon a Trestný poriadok – analýza poznatkov z teórie a praxe (zborník). Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2011. s.387.

Po ukončení výsluchu sa zápisnica predloží svedkovi na podpis. Pred podpisom je svedok oprávnený si zápisnicu prečítať (Ak bol výsluch vykonaný bez prítomnosti zapisovateľa, je potrebné, aby pri oboznamovaní so zápisnicou a pri jej podpisovaní bola prítomná nezúčastnená osoba.).

Svedok môže žiadať o doplnenie svojej výpovede alebo vo svojom písomnom vyjadrení napísať skutočnosti, o ktoré chce výpoveď doplniť. V poslednom uvedenom prípade by svedok mal byť opätovne vypočutý, nakoľko písomné vyjadrenie svedka je len listinným dôkazom.

Ak po prečítaní zápisnice svedok nesúhlasí s jej znením, môže žiadať opravu zápisnice a aby jeho námietky boli do zápisnice zaznamenané (§ 124 ods. 3 TP). V opačnom prípade má právo odmietnuť zápisnicu podpísať. Dôvody odmietnutia podpisu je vyslúchajúci povinný v zápisnici zaznamenať.

Svedok nedostane kópiu zápisnice o výsluchu, odôvodňuje sa to tým, že nemá procesné postavenie, aby mohol nahliadať do vyšetrovacieho spisu.

- svedok sa musí podrobiť, ak je to potrebné, aj iným úkonom, ktoré patria medzi „osobitné povinnosti svedka“ napr.: poskytnúť hlasovú vzorku, napísať potrebný počet slov na zistenie pravosti rukopisu a pod. (§ 133 TP). Aj v týchto prípadoch však platí zákaz sebaobviňovania, z čoho vyplýva právo svedka odoprieť vykonanie týchto úkonov (§ 123 ods. 2 TP per analogiam);
- **možnosť svedka nahliadnuť pri výpovedi do písomných poznámok** (§ 138 TP s poukazom na § 123 ods. 1 TP): Aby svedok mohol poskytnúť čo najkomplexnejší a najkonkrétnejší obraz o skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie, pokiaľ tak sám chce urobiť, môže mu byť dovolené nahliadnuť do svojich poznámok skôr, než odpovie na položenú otázku. Nie je však prípustné, aby prečítal celé vysvetlenie, ktorým by nahradil výsluch. Subjekt vykonávajúci výsluch nemá právo žiadať od svedka, aby mu svoje poznámky vydal a zaradil ich do spisu. Takisto nemá právo mu ich odobrať.⁶ Nemožno však vylúčiť zaistenie poznámok ako veci dôležitej pre trestné konanie podľa § 89 TP (napríklad v prípade, ak by poznámky súviseli s iným trestným činom, napr. navádzanie advokáta na trestný čin krivej výpovede, t.j. poznámky by sa zabezpečili ako dôkaz pre iné trestné konanie). Pri vyzvaní na odovzdanie takýchto poznámok, ako veci dôležitej pre trestné konanie, je OČTK povinný upozorniť, že ak svedok nevyhovie výzve, môže mu byť vec odňatá, ako aj na iné následky nevyhovenia. Poznámky teda musia byť dôležité pre iné trestné konanie, inak nie je možné ich odobrať, ani OČTK do nich nesmie nahliadať (možnosť OČTK nahliadať do poznámok obvineného alebo svedka bola upravená v bývalom TP, avšak v novom TP platnom od roku 2006 bola takáto možnosť OČTK vypustená, t.j. v súčasnosti OČTK nemôžu žiadať nahliadnutie do poznámok svedka alebo obvineného). – Je teda vhodné, aby sa svedok na výsluch pripravil aj tým spôsobom, že si vopred spíše dôležité poznámky.
- svedok, ak sa rozhodne vypovedať, by sa mal vyhnúť použitiu formulácií ako „pripúšťam“, „je to možné“, „asi to bolo takto“; svedok by sa mal vyjadrovať jasne a nepripustiť špekulácie alebo rôzne vykladanie jeho vyjadrení, ak si nie je istý, mal by použiť formuláciu „nespomínam si“, príp. „nepamätám si“.

3. Výsluch podozrivého

- **čo sa týka povinnosti vypovedať pravdu, nič nezamlčať, ako aj o trestných následkoch krivej výpovede** (§ 131 ods. 1 TP) – v tejto súvislosti treba upozorniť, že trestného činu krivej výpovede a krivej prísahy sa nemôže dopustiť osoba podozrivá zo spáchania trestného činu, ak bola o tomto trestnom čine vypočúvaná ako svedok a úmyselne uviedla nepravdu, pretože by to bolo v rozpore s ústavnou zásadou zákazu sebaobviňovania (napr. NS ČR 5 Tz 71/68);

⁶ Polák, Peter: *Svedok v trestnom konaní*. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 141-142.

III NAJVÝZNAMNEJŠIE PRÁVA SVEDKA V TRESTNOM KONANÍ

1. Právo svedka odoprieť výpoveď

- právo odoprieť výpoveď upravuje § 130 TP;
- v prípade osôb oprávnených odoprieť výpoveď [na rozdiel od zákazu výsluchu svedka, kedy zákon chráni vzťahy verejnej povahy a povinnosť mlčanlivosti (§ 129 TP)], zákon chráni vzťahy spravidla súkromnej či rodinnej povahy. Zákon teda umožňuje svedkovi nevypovedať, aby ho tak nestaval pred morálnu dilemu, čiže vypovedať pravdu, a tým poškodiť blízkeho príbuzného, alebo samého seba.;
- **svedok má právo odoprieť výpoveď z troch dôvodov:**
 - **príbuzenský vzťah k obvinenému**
 - upravuje ust. § 130 ods. 1 TP,
 - tento dôvod je možné využiť až po vznesení obvinenia,
 - je to právo absolútne, t.j. vzťahuje sa na výpoveď ako celok,
 - ak chce svedok využiť túto možnosť odmietnutia výpovede je povinný poukázať na konkrétny príbuzenský pomer⁷.
 - **nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkym osobám**
 - upravuje ust. § 130 ods. 2 prvá veta TP,
 - predpokladá sa, že ešte nebolo vznesené obvinenie, avšak platí to aj pre prípad, že by svedok už obvinenej blízkej osobe svojou výpoveďou priťažil,
 - „Právo svedka odoprieť výpoveď, ak by svojou výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo osobám uvedeným v ustanovení § 130 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku, je dôsledkom ústavnej ochrany pred takouto povinnosťou (článok 47 ods. 1 Ústavy SR, resp. článok 37 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd). Táto zásada má prednosť pred dosiahnutím účelu trestného konania v zmysle § 1 Trestného poriadku, a to aj vtedy, ak by v konkrétnej veci mohla viesť k dôkaznej núdzi.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. februára 2008, sp. zn. 1 Tošs 9/2008),
 - **nie je absolútne – nevzťahuje sa na celú výpoveď**: najmä z dôvodu poskytnúť OČTK možnosť získať dostatočne potrebné podklady na zistenie, či je hrozba trestného stíhania reálna: „Právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 Trestného poriadku sa však nemôže vzťahovať na výpoveď ako celok, nemôže byť absolútne (na rozdiel od práva odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Trestného poriadku), najmä z dôvodov poskytnúť orgánom činným v trestnom konaní a súdom možnosť získať dostatočne potrebné podklady k zisteniu, či je hrozba nebezpečenstva trestného stíhania svedka reálna, alebo nie.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. februára 2008, sp. zn. 1 Tošs 9/2008). Rovnako to ale znamená, že ho **možno využiť aj kedykoľvek v priebehu výpovede** (aj keby svedok na začiatku výpovede vyhlásil, že sa tohto práva vzdáva – jednalo by sa o vzdanie práva vopred, keďže svedok ešte nepozná obsah kladených otázok),
 - podľa Pipeka právo odoprieť výpoveď existuje iba na jeden smer a dôvod, ktorým je nebezpečenstvo, že svedok by spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkym osobám, zvyšnej časti svedeckej výpovede, na ktorú sa nebezpečenstvo trestného stíhania nevzťahuje, sa právo odmietnuť výpoveď netýka a svedok je povinný vypovedať⁸,

⁷ Polák, Peter: „Svedok v trestnom konaní“. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 109.

⁸ Pipek, J: „Rozsah práva svedka odmietnuť výpoveď podľa § 100 ods. 1 Trestného rádu“. In: Bulletin advokacie, 2001, č. 4, s. 59.

- Ústavný súd ČR judikoval, že právo odoprieť výpoveď z dôvodu nebezpečenstva trestného stíhania nie je absolútne v tom zmysle, že možnosť odmietnuť vypovedať sa uplatňuje len v rozsahu odmietnuť odpovedať na ďalšie otázky kladené vyšetrovateľom, avšak nevzťahuje na samostatné rozprávanie svedka v úvode výsluchu, pretože tu má možnosť svedok sám vynechať to, čo pokladá za nebezpečné: „Podle přesvědčení Ústavního soudu ústavně chráněné právo svědka na odepření výpovědi pro nebezpečí trestního stíhání jeho nebo osob v zákoně vyjmenovaných není (na rozdíl od důvodů spočívajících v příbuzenském či obdobném vztahu) absolutní; absolutní v tom smyslu, že právo odepřít výpověď by se mělo vztahovat k výpovědi jako celku (svědkovo právo odepřít výpověď a contr. oprávnění odepřít vypovídat). **Jestliže zákon (§ 101 odst. 2 al. 2 tr. ř., § 126 odst. 3 al. 1 o. s. ř.) vyžaduje, aby na počátku výslechu byla dána svědkovi možnost, aby spontánně a souvisle vylíčil, co o věci ví, je mu tím současně umožněno, aby ve své výpovědi pominul to, co (ze zákonem stanoveného důvodu) pokládá pro sebe (pro zákonem vyjmenované osoby) za nebezpečné; teprve tehdy, jsou-li mu kladeny upřesňující či doplňující otázky, přísluší mu oprávnění odpověď na ně odmítnout; jakými okolnostmi odepření odpovědi svědek zdůvodní, záleží přirozeně zcela na něm samotném, z hlediska soudu půjde však (s ohledem na následné rozhodnutí) vždy o kvalitu informací, kterých se mu od svědka dostane.“ (ÚS ČR, III. ÚS 149/97),**
- je potrebné ešte pripomenúť, že **svedok sa pred odpoveďou na otázku môže poradiť so svojim advokátom, či na otázku má alebo nemá odpovedať, nemôže sa však radiť, ako má na otázku odpovedať⁹.**
- svedok teda vždy **musí uviesť dôvod, pre ktorý sa rozhodol odmietnuť vypovedať** – samozrejme od svedka nemožno vyžadovať také podrobné vysvetlenie odmietnutia, aby toto vysvetlenie vlastne potvrdilo dôvodnosť stíhania¹⁰ (len pripomíname, že o práve odoprieť výpoveď musí byť svedok poučený na začiatku výpovede): „V prípadoch, v ktorých sa svedok rozhodol využiť svoje právo odoprieť výpoveď pre nebezpečenstvo trestného stíhania podľa § 130 ods. 2 Trestného poriadku, ide o veľmi citlivú problematiku, najmä ak Trestný poriadok zveruje orgánom činným v trestnom konaní a súdom právo rozhodnúť o dôvodnosti odopretia vypovedať. Orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ak má ísť o skutočný rozhodovací proces, musia mať k dispozícii aspoň v nevyhnutnej miere dostatočné informácie o dôvodnosti odopretia výpovede. U svedka, ktorý chce využiť toto svoje právo, to však na druhej strane môže viesť k nebezpečenstvu porušenia jeho práv na ochranu pred privodením si nebezpečenstva trestného stíhania, berúc tiež do úvahy, že zneužitie takého práva svedkom bude vždy prítomné.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. februára 2008, sp. zn. 1 Tošs 9/2008).
 - o práve a dôvodnosti odopretia výpovede **rozhoduje ten subjekt, ktorý výsluch vykonáva** (OČTK alebo súd);
 - ak OČTK neposúdi svedkove dôvody na odmietnutie výpovede ako oprávnené, môže svedka k svedeckej výpovedi **donucovať uložením poriadkovej pokuty, a to aj opakovane¹¹** (§ 70 ods. 1 TP). Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musí byť svedok vopred upozomený;
 - voči uloženiu poriadkovej pokuty v tomto prípade možno **podat' sťažnosť, ktorá má odkladný účinok** (§ 70 ods. 3 TP).
 - **porušenie spovedného tajomstva alebo tajomstva informácie**
 - upravuje ust. § 130 ods. 2 posledná veta TP,

⁹ Polák, Peter: „Svedok v trestnom konaní“. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 145-146.

¹⁰ Minárik, Štefan a kol.: „Trestný poriadok, stručný komentár.“ Bratislava: Iura edition, 2012, s. 411

¹¹ Minárik, Štefan a kol.: „Trestný poriadok, stručný komentár.“ Bratislava: Iura edition, 2012, s. 61: „Zaplatením poriadkovej pokuty povinnosť poskytnúť súčinnosť nezaniká a ak na výzvu dotknutá osoba opäť dostatočným spôsobom nezareaguje, poriadková pokuta môže byť uložená opakovane.“

- porušenie svedobného tajomstva alebo tajomstva informácie, ktorá svedkovi bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou.

2. Zákaz výsluchu svedka

- **okolnosti tvoriace utajovanú skutočnosť**

- § 129 ods. 1 TP;
- svedok nesmie byť vypočúvaný o okolnostiach, ktoré tvoria utajovanú skutočnosť, okrem prípadu, že bol od tejto povinnosti príslušným orgánom oslobodený; oslobodenie možno odoprieť len vtedy, keby bola ohrozená obrana alebo bezpečnosť štátu alebo hrozila iná rovnako vážna škoda; dôvody na odopretie oslobodenia treba vždy uviesť.

- **porušenie povinnosti mlčanlivosti**

- § 129 ods. 2 TP;
- svedok nesmie byť vypočúvaný, ak by svojou výpoveďou porušil zákonom alebo medzinárodnou zmluvou uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti (napr. povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie) okrem prípadu, že by bol od tejto povinnosti oslobodený príslušným orgánom alebo tým, v ktorého záujme má túto povinnosť.

- **výpoveď zamestnanca bez súhlasu zamestnávateľa**

- zamestnanec by mal vo veciach týkajúcich sa zamestnania, zamestnávateľa, vykonávania pracovných úloh, a pod, vypovedať len so súhlasom zamestnávateľa,¹² t.j. zamestnanec sa ohradí, že nemôže vypovedať, pokiaľ nebude vyžiadaný súhlas zamestnávateľa¹³;
- vyplýva **zo záväzku mlčanlivosti** [§ 81 písm. f) Zákonníka práce] a **zo zákonom uznanej ochrany obchodného tajomstva** (definícia obchodného tajomstva - § 17 Obch. zák.);
- podnikateľ prevádzkujúci podnik, na ktorý sa vzťahuje obchodné tajomstvo, má výlučné právo, ak osobitný zákon neustanovuje niečo iné, s týmto tajomstvom nakladať, najmä udeliť dovolenie na jeho využitie a určiť podmienky takeého využitia - § 18 Obch. zák.;
- povinnosť poskytnúť súčinnosť orgánom činným v trestnom konaní a súdu pri plnení ich úloh, ktoré súvisia s trestným konaním sa neuplatňuje v prípade obchodného tajomstva - § 3 ods. 4 TP;
- údaje, ktoré sú predmetom obchodného tajomstva môže požadovať pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní prokurátor a s jeho predchádzajúcim súhlasom aj policajt, v konaní pred súdom predseda senátu - § 3 ods. 5 TP;

¹² Výklad je však sporný. Ak by totiž bol zamestnanec v pozícii podozrivého alebo obvineného z trestného činu a potreboval by na výpoveď súhlas zamestnávateľa, bol by ukrátený na svojom práve účinne sa brániť výpoveďou. V takomto prípade by teda zrejme nebolo možné od zamestnanca požadovať, aby nevypovedal.

¹³ V prípade, že je výsluchu účastný **konateľ**, t.j. osoba oprávnená konať za zamestnávateľa, máme za to, že OČTK od nej nemôžu požadovať, aby sama sebe udelila súhlas v mene zamestnávateľa, a to z nasledujúcich dôvodov:

- jedná sa o konflikt záujmov a konateľ by sa mal odvolávať, že nemôže udeliť súhlas sám sebe, ale že by malo rozhodnúť valné zhromaždenie spoločnosti,
- konateľ sa môže odvolávať aj na § 134 Obchodného zákonníka: „Na rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti, ktoré patrí do pôsobnosti konateľov, sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva neurčí vyšší počet hlasov.“ – t.j. o týchto veciach nemôže rozhodovať sám, ak má spoločnosť viac konateľov,
- napokon konateľ môže odmietnuť udeliť súhlas v mene zamestnávateľa, pričom sa odvolá na potrebu predchádzajúceho súhlasu prokurátora - § 3 ods. 5 TP.

- na skutočnosti tvoriace obchodné tajomstvo sa vzťahuje zákaz výsluchu podľa § 129 TP. Potvrďuje to aj odborný komentár: „Napriek deklarovanej všeobecnej svedeckej povinnosti, existujú z nej viaceré výnimky. Svedkovia nesmú byť vyslúchaní o skutočnostiach tvoriacich utajované skutočnosti, obchodné, bankové, daňové alebo telekomunikačné tajomstvo, pokiaľ nie sú od povinnosti mlčanlivosti príslušným orgánom oslobodení,...“¹⁴;
- **vyzradením obchodného tajomstva nepovolanej osobe** môže dôjsť k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu Ohrozenie obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva podľa § 264 TZ – ak sa policajti bez súhlasu prokurátora pri výsluchu budú pýtať na veci, ktoré patria do obchodného tajomstva zamestnávateľa, zamestnanec môže tvrdiť, že **sa nechce dopustiť predmetného trestného činu a na požadované skutočnosti sa vzťahuje zákaz výsluchu podľa § 129 TP** (keďže policajti ešte nemajú predchádzajúci súhlas prokurátora, možno ich považovať za neoprávnené osoby).
- zákaz výsluchu podľa § 129 ods. 2 TP sa nevzťahuje na svedeckú povinnosť týkajúcu sa trestného činu, ktorý má svedok povinnosť prekaziť podľa Trestného zákona (zločiny s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov alebo niektorý z trestných činov korupcie).

3. Účasť advokáta na výsluchu

- **svedok má právo na účasť advokáta a jeho právnu pomoc počas výsluchu;**
- právo svedka na účasť a právnu pomoc advokáta počas jeho výsluchu nevyplýva z ustanovení TP, ale priamo z ustanovenia čl. 47 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého „každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania“;
- toto potvrdil aj Ústavný súd SR vo svojom náleze (I. ÚS 248/07): „Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Toto právo možno, a v danom prípade aj treba, interpretovať tak, že právo na právnu pomoc sa priznáva vždy, keď sa rozhoduje o právnom postavení oprávnenej osoby. ... Ústavný súd ďalej konštatuje, že pokiaľ je priznané právo na právnu pomoc občanovi pri podávaní vysvetlenia v postavení obvineného, poškodeného a osoby zúčastnenej na strane jednej, **nemožno mu nepriznať právo na právnu pomoc pri podaní svedeckej výpovede**. Svedok má totiž právo za podmienok vyplývajúcich z ustanovenia § 130 TP odoprieť výpoveď. Je preto namieste, aby mal možnosť sa poradiť o výkone tohto svojho práva.“;
- podobne aj Nález Ústavného súdu SR IV. ÚS 76/08 toto právo svedka potvrdil: „...základné právo podľa čl. 47 ods. 2 ústavy sa priznáva vždy, keď sa rozhoduje o právnom postavení oprávnenej osoby. Takéto právo totiž podľa jazykového výkladu, tak aj vzhľadom na podstatu a zmysel práva (teda podľa teleologického výkladu) patrí každému občanovi pred súdmi, inými štátnymi orgánmi či orgánmi verejnej správy. Možno pripustiť, že by všeobecná úprava mohla toto právo obmedziť, pokiaľ by jeho absolútny výkon viedol k eliminácii iných práv garantovaných ústavným poriadkom, avšak samotný fakt, že toto právo nie je vo všeobecnej úprave vo vzťahu ku svedkovi výslovne upravené, nemôže viesť k záveru, že svedok nemá právo na právnu pomoc.“;
- v Českej republike právo svedka na účasť a právnu pomoc advokáta Ústavný súd ČR judikoval už v roku 2004 (Rozhodnutie ÚS ČR II. ÚS 386/04);
- advokát však nesmie zasahovať do samotnej výpovede svedka, t.j. svedok sa s advokátom nesmie radiť ako má vypovedať na položenú otázku (ust. § 34 ods. 1 TP per analogiam), s advokátom sa môže radiť o tom, či má alebo nemá odoprieť výpoveď (podľa § 130 TP);
- v rámci úvodnej fázy výsluchu (do skončenia poučenia) má teda svedok možnosť kedykoľvek sa radiť s advokátom, vo fáze samotného výsluchu (po poučení) má svedok možnosť sa s advokátom poradiť

¹⁴ Minár, Štefan a kol.: „Trestný poriadok stručný komentár“. Bratislava: Iura edition, 2012, s. 409-410.

vzhľadom na možnosť odmietnutia výpovede podľa ust. § 130 ods. 2 TP, či odpovedať na konkrétnu otázku alebo nie;

- počas výsluchu by mala byť daná možnosť svedka poradiť sa s advokátom bez prítomnosti tretej osoby, ak o to požiadajú (prakticky sa to deje tak, že po súhlase OČTK vyjdú z miestnosti, kde sa vykonáva výsluch) – toto oprávnenie poradiť sa s advokátom bez prítomnosti tretej osoby vychádza z dôvernosti poskytovania právnych služieb, ktorá je všeobecne uznávaná, iniciovať poradu by mal najmä svedok;
- právo klienta radiť sa so svojim advokátom bez prítomnosti tretej osoby potvrdzuje nepriamo aj zákon o advokácii:
 - napr. podľa § 23 zákona o advokácii, advokát má povinnosť zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie. Táto povinnosť mlčanlivosti svedčí o dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom, aj z tohto dôvodu má klient právo žiadať o poradu s advokátom bez prítomnosti tretej osoby.;
 - v súlade s ust. § 18 ods. 3 zákona o advokácii, má advokát rovnako povinnosť postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa okrem iného rozumie, že bude dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné.

IV PRIEBEH VÝSLUCHU OBVINENÉHO

- priebeh výsluchu obvineného je podobný, ako pri výsluchu svedka;
- osoba v postavení obvineného má pri výsluchu širší rozsah práv (§ 121 TP):
 - **obvinený môže výpoveď odoprieť z akéhokoľvek dôvodu;**
 - **k výpovedi nesmie byť nijako donucovaný;**
 - obvinený má právo zvoliť si obhajcu (ak nemá prostriedky, môže žiadať, aby mu bol obhajca stanovený) a požadovať, aby sa obhajca zúčastnil na jeho výsluchu (bez jeho prítomnosti môže odmietnuť vypovedať);
 - o týchto skutočnostiach musí byť obvinený poučený (§ 121 ods. 2 TP);
 - obvinený môže na svoju obranu uviesť akékoľvek skutočnosti, môže dokonca aj klamať (Trestný zákon nepozná trestný čin krivej výpovede obvineného). Nesmie však iného ľživo obviniť z trestného činu v úmysle privodiť jeho trestné stíhanie (§ 345 TZ).;
 - z judikatúry vyplýva, že obvinený sa nemôže dopustiť trestného činu krivej výpovede: „Osoba, ktorá spáchala trestný čin, se nepravdivou svědeckou výpovědí ohledně tohoto svého trestného činu nedopouští trestného činu křivé výpovědi podle § 175 tr. zák. ani tehdy, byla-li řádně poučena o právu odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř.“ (NS ČSR 5 Tz 71/68).

1. Vznesenie obvinenia (§ 206 TP)

- môže nastať situácia, že dôjde k vzneseniu obvinenia priamo na výsluchu, resp. sa podozrivý až na výsluchu dozvie, že bolo voči nemu vznesené obvinenie, a teda by mal vypovedať už v pozícii obvineného;
- podľa § 206 ods. 1 TP, ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, policajt bez meškania vydá uznesenie o vznesení obvinenia, ktoré **ihneď oznámi obvinenému** a doručí najneskôr do 48 hodín

- prokurátorovi. K záveru o spáchaní trestného činu určitou osobou stačí vyšší stupeň pravdepodobnosti¹⁵, ktorý však musí byť konkrétnymi zistenými skutočnosťami dostatočne odôvodnený¹⁶;
- **uznesenie o vznesení obvinenia je účinné od jeho vydania**, lebo TP proti nemu síce pripúšťa sťažnosť (§ 185 ods. 2 TP), avšak táto sťažnosť nemá odkladný účinok (§ 185 ods. 6 TP), a preto je uznesenie už jeho vydaním vykonateľné (t.j. vykonateľnosť nezávisí od momentu doručenia, ale odvíja sa od momentu vydania);
 - uznesenie o vznesení obvinenia musí, okrem všeobecných náležitostí uznesenia uvedených v ust. § 176 ods. 1 pís. a) až e) TP, obsahovať aj:
 - označenie osoby, voči ktorej sa vznáša obvinenie;
 - opis skutku s uvedením miesta, času, prípadne iných okolností, za ktorých k nemu došlo tak, aby skutok nemohol byť zamenený s iným skutkom;
 - uvedenie zákonného pomenovania trestného činu, o ktorý v tomto skutku ide;
 - a to aj s uvedením príslušného ustanovenia Trestného zákona; a
 - skutočnosti, ktoré odôvodňujú vznesenie obvinenia (v odôvodnení uznesenia).
 - **osoba v postavení obvineného nadobúda určité práva**, sú to najmä tieto:
 - právo byť bez meškania oboznámený so skutkom, ktorý sa obvinenému kladie za vinu a s jeho právnu kvalifikáciou – čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru¹⁷,
 - právo byť poučený o svojich právach – podľa procesného štádia (napr. pred výsluchom - § 121 ods. 2 TP),
 - právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby – čl. 50 ods. 3 Ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru,
 - právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, kt. sa obvinenému kladú za vinu a právo uvádzať okolnosti na svoju obranu - § 2 ods. 7 TP a § 34 ods. 1 TP,
 - právo odoprieť vypovedať, a to z akéhokoľvek dôvodu, alebo bez udania dôvodu, dokonca môže aj klamať, pokiaľ niekoho ľživo neobviní zo spáchania trestného činu - § 34 ods. 1 TP. (Podľa § 201 ods. 4 TP **odopretie výpovede sa nesmie použiť ako dôkaz proti obvinenému.**),
 - právo zvoliť si obhajcu (viacerých obhajcov¹⁸) a radiť sa s ním aj v priebehu výsluchu. S obhajcom sa však v priebehu svojho výsluchu nemôže radiť o tom, ako odpovedať na položenú otázku (obhajca musí byť ustanovený, ak ide o prípad povinnej obhajoby, alebo obvinený nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby) – § 37 TP v spojení s čl. 50 ods. 3 Ústavy,
 - právo, aby bol vypočúvaný za účasti svojho obhajcu a aby sa obhajca zúčastnil aj na iných úkonoch prípravného konania - § 121 ods. 2 TP, § 44 ods. 2 TP, § 34 ods. 1 TP - obhajca je povinný OČTK oznámiť, ktorých úkonov trestného konania (všetkých alebo len niektorých, napr. výsluchov svedkov) sa chce zúčastniť, aby mohol byť o čase a mieste konania týchto úkonov vyzrobený,
 - právo s obhajcom hovoriť bez prítomnosti tretej osoby (ak je obvinený zadržaný alebo vo väzbe) a radiť sa s ním v priebehu výsluchu (nie však o tom ako odpovedať na konkrétnu otázku) - § 34 TP,
 - právo na spravodlivý proces (vec prejednaná spravodlivo, v primeranom čase a nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti) - § 2 ods. 7 TP,
 - právo nazerať do spisu a preštudovať spis – 69 ods. 1 TP¹⁹;

¹⁵ „Vznesenie obvinenia proti konkrétnej osobe nie je rozhodnutím o tom, že táto osoba trestný čin spáchala, ale vyjadruje iba vyšší stupeň pravdepodobnosti, že konkrétna osoba je páchatelom činu, v ktorom sa vidí trestný čin.“ (Uznesenie NS SR, sp. zn. 2 Tz 18/2003)

¹⁶ Minárik, Štefan a kol.: „Trestný poriadok, stručný komentár.“ Bratislava: Iura edition, 2012. s. 567.

¹⁷ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (vykonáva pôsobnosť Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu).

¹⁸ Maximálny počet obhajcov nie je TP obmedzený (§ 39 ods. 4 TP).

¹⁹ V prípravnom konaní môže byť toto právo obmedzené - § 69 ods. 2 TP. Neplatí to však absolútne, napr. pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o väzbe musí byť sprístupnený v tej časti, resp. umožnený prístup k tým dokumentom vo vyšetrovacom spise, ktoré sú podstatné pre to, aby bolo možné účinne napadnúť zákonosť väzby obvineného (Rozhodnutie Ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 67/03). Možnosť obmedzenia prístupu k spisu neplatí pri preštudovaní spisu po skončení vyšetrovania podľa ust. § 208 ods. 1 TP a v konaní pred súdom – nazeranie do spisu je imanentnou súčasťou práva na obhajobu v konaní pred súdom.

- právo zúčastniť sa na vyšetrovacích úkonoch a klásť vypočúvaným svedkom otázky - § 213 ods. 1 TP;
- právo robiť návrhy, podávať žiadosti a opravné prostriedky – napr. žiadosť o prepustenie z väzby (§ 79 ods. 3 TP), žiadosť o preskúmanie postupu policajta prokurátorom (§ 210 TP), v prípravnom konaní najmä sťažnosť proti uzneseniu (§ 186 ods. 1 TP.) a návrh na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní (§ 364 ods. 1 písm. a) TP).
- **povinnosti obvineného v trestnom konaní:**
 - povinnosť dostaviť sa na predvolanie, prípadne podrobiť sa predvedeniu (ak sa nedostaví bez ospravedlnenia na predvolanie);
 - na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa majú doručovať písomnosti, pri každej zmene adresy na doručovanie túto zmenu oznámiť;
 - povinnosť strieť úkony potrebné na zisťovanie totožnosti – napr. odoberanie odtlačkov, vyhotovovanie fotografií tváre a tela, odobratie vzorky na účel analýzy deoxyribonukleovej kyseliny a pod. - § 155 ods. 3 TP (pre odbery DNA sa uplatňuje osobitný zákon - 417/2002 Z.z. o používaní analýzy deoxyribonukleovej kyseliny na identifikáciu osôb);
 - povinnosť podrobiť sa jednotlivým zaisťovacím úkonom, napr. zadržaniu, zatknutiu, väzbe a pod. (môžu byť – v prípade dobrovoľného nepodrobenia sa úkonom - eventuálne použité aj donucovacie prostriedky).
- **obvinený nie je povinný preukazovať svoju nevinu** a nesmie byť donucovaný k výpovedi alebo k priznaniu (PL. ÚS 12/1998), t.j. **nedokázaná vina je to isté ako dokázaná nevina**²⁰;
- odporúča sa, aby **klient vedel telefónne číslo svojho obhajcu naspamäť**, telefón mu totiž môže byť, ak dôjde k zadržaniu, odňatý (napr.: „*Volím si obhajcu:, jeho telefónne číslo je:* Bez prítomnosti advokáta sa odmietam podrobiť, resp. vykonať akékoľvek úkony. S akýmkoľvek ďalšími vecami musíme počkať na môjho obhajcu.“);
- pokiaľ sa teda obvinený rozhodne využiť svoje právo zvoliť si obhajcu a chce vypovedať iba za jeho účasti, je **OČTK túto skutočnosť povinný zaprotokolovať a dať obvinenému primeranú lehotu na zvolenie obhajcu**. V prípade, že by OČTK trval na vykonaní výsluchu, dopustil by sa závažného porušenia práva obvineného na obhajobu²¹;
- v žiadnom štádiu trestného konania nesmie byť obvinený nútený k výpovedi alebo k priznaniu a pri výsluchu musí byť rešpektovaná jeho osobnosť (§ 121 ods. 1 TP). **Zakázaný je akýkoľvek fyzický i psychický nátlak na obvineného**. Práve z dôvodu zamedzenia nátlaku pri výsluchu sa odporúča trvať na prítomnosti obhajcu na výsluchu (**inak odmietnuť vypovedať z dôvodu neprítomnosti obhajcu pri výsluchu**), praktické skúsenosti dokazujú, že v prípade prítomnosti obhajcu býva správanie OČTK pri výpovedi korektné a v súlade so zákonom.

2. Možnosť väzobného stíhania (§ 206 TP)

- je možnosť, že **OČTK budú chcieť pokračovať v trestnom konaní pred vznesením obvinenia, resp. po jeho vznesení väzobne, policajť podozrivého zadrží podľa § 85 ods. 1 TP, resp. obvineného zadrží podľa § 86 ods. 1 TP**, oboznámi s dôvodmi zadržania a vypočuje ho (**v takomto prípade je potrebné dôsledne trvať na účasti obhajcu, inak treba odoprieť výpoveď**); v praxi býva zvykom, že vzhľadom na stresovú situáciu, údajnú nedosiahnuteľnosť obhajcu a „uistenie“ policajta o tom, že „nám len povedzte to a to a pustíme Vás“, sa obvinený rozozpráva a práve táto výpoveď je kľúčová tak pre rozhodovanie o väzbe, ako aj pre ďalšie trestné stíhanie);
- následne prokurátor podá návrh na vzatie do väzby a odovzdá obvineného súdu najneskôr do 48 hodín od zadržania. O väzbe rozhoduje po vypočutí obvineného sudca pre prípravné konanie do 48 hodín (pri obzvlášť

²⁰ Čentéš J. a kol.: „Trestné právo procesné“. Šamorín: Heuréka, 2012. s. 140.

²¹ Vantuch, P.: „Obhajoba obvineného“. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 166 -167.

- závažných trestných činoch²² do 72 hodín) od prevzatia osoby a doručenia návrhu prokurátora na vzatie do väzby. Sudca nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný (§ 87 ods. 2 TP);
- je potrebné upozorniť, **že v priebehu plynutia lehôt 48 + 48 hodín, resp. 48 + 72 hodín po zadržaní, je zadržaná osoba, mimo doby vykonávania procesných úkonov s ňou, umiestnená v cele policajného zaistenia, pričom z praxe vyplýva, že možnosť prístupu obhajcu k zadržanej osobe je obmedzená;**
 - o sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca (spravidla telefonicky), ak je dosiahnuteľný (§ 72 ods. 2 TP). Pre obhajobu je nutné poukázať aj na ust. § 83 ods. 2 TP, kedy sa sťažnosť podáva ihneď po vyhlásení rozhodnutia (výnimka z trojdňovej lehoty podľa ust. § 187 ods. 1 TP);
 - prokurátor môže podľa situácie uplatniť **3 väzobné dôvody**: t.j. úteková väzba (existuje riziko, že obvinený ujde), kolúzna väzba (existuje riziko, že obvinený bude ovplyvňovať svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie,) a preventívna väzba (existuje riziko, že obvinený bude pokračovať v trestnej činnosti);
 - podľa § 85 ods. 6 TP **zadržaná osoba** (ak ešte nebola obvinená, t.j. podozrivý; v prípade obvineného právo na obhajcu vyplýva z § 34 TP) **má právo zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním už v priebehu zadržania bez prítomnosti tretej osoby; má právo požadovať, aby obhajca bol prítomný pri jej výsluchu** ibaže je obhajca v lehote 48 hodín nedosiahnuteľný;
 - pokiaľ si zadržaný obvinený zvolí obhajcu a ten sa zúčastní na výsluchu, vytvára sa maximálny predpoklad využitia jeho práva na obhajobu. Zásluhou prítomnosti a pôsobenia advokáta môže zadržaný obvinený vypovedať do protokolu to, čo je vo veci podstatné v záujme jeho obhajoby a vynechať veci, ktoré by mu mohli byť ťažké. Za prítomnosti obhajcu má potom zadržaný obvinený **možnosť spochybniť dôvody zadržania²³, alebo sa vynasnažiť preukázať, že tieto dôvody nevznikli, prípadne odpadli.** Ak sa mu to podarí, môže byť s prihliadnutím na ďalšie dôkazy prepustený na slobodu a nedôjde k podaniu návrhu na jeho vzatie do väzby.²⁴;
 - **výsluch zadržaného obvineného pred súdom**: sudca je povinný zadržaného obvineného vypočuť a do 48 hodín (pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín) od doručenia návrhu prokurátora o vzatí, resp. nevzatí do väzby rozhodnúť. Pre obvineného ide o psychicky náročnú situáciu, pretože k jeho výsluchu pred súdom dochádza po tom, čo sa policajné orgány a prokurátor zhodli v návrhu na vzatie obvineného do väzby.;
 - pri výsluchu obvineného by sa mal obhajca zamerať na to, že **obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy**, ak:
 1. doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný,
 2. skutok má znaky trestného činu,
 3. sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a
 4. z konania obvineného alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že existuje minimálne jeden z väzobných dôvodov (§ 71 ods. 1 TP).;
 - obhajca by si mal byť vedomý, že pre podanie návrhu na vzatie obvineného do väzby síce nie je nutné, aby existovala absolútna istota, že sú naplnené skutkové okolnosti, ktoré zakladajú príslušný dôvod väzby, avšak

²² Zločin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, sa považuje za obzvlášť závažný (§ 11 ods. 3 TZ).

²³ Ust. 86 ods. 1 TP - Ak je tu niektorý z dôvodov väzby podľa § 71 a pre neodkladnosť veci nemožno rozhodnutie o väzbe vopred zadovážiť, môže policajt obvineného zadržať predbežne sám. Zadržaného obvineného policajt bez meškania oboznámi s dôvodmi zadržania a vypočuje ho. Súčasne je povinný vykonať zadržanie prokurátorovi bez meškania oznámiť a odovzdať mu rovnopis zápisnice, ktorú spísal pri zadržaní, ako aj ďalší spis na rozhodnutie o podaní návrhu na vzatie do väzby. Návrh sa musí podať tak, aby obvinený mohol byť najneskôr do 48 hodín od zadržania odovzdaný súdu, inak musí byť prepustený na slobodu.

²⁴ Vantuch, P.: „Obhajoba obvineného“. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 182

nemôže sa jednať o akési neurčité a konkrétnymi skutočnosťami nedostatočné odôvodnené podozrenie, pretože by to viedlo k neodôvodneným zásahom do osobnej slobody obvineného²⁵;

- väzba je opatrením výnimočným a fakultatívnym. Sudca v prípravnom konaní môže uznať niektorý z dôvodov väzby a napriek tomu väzbu nenariadiť, ale ju nahradiť zárukou záujmového združenia alebo dôveryhodnej osoby, písomným sľubom obvineného, peňažnou zárukou²⁶ alebo dohľadom (§ 80 ods. 1 TP, čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj nález I. ÚS 100/2004). Preto by mal **obhajca v mene obvineného klienta dať sudcovi návrh, aby v prípade, že sudca dôjde k záveru, že existuje dôvod väzby, nahradil väzbu jednou, resp. kumulatívne všetkými z vyššie uvedených možností podľa TP**. Súčasne môže sudca pre prípravné konanie uložiť jedno alebo viacero primeraných obmedzení alebo povinností podľa ust. § 82 ods. 1 TP (napr. zákaz vycestovať do zahraničia);
- vzhľadom na vyššie uvedené sa účasť obhajcu pri výsluchu zadržaného súdom (ale aj pred ním, pri výsluchoch zadržaného podozrivého alebo obvineného pred návrhom na vzatie do väzby) javí ako veľmi dôležitá a jeho prítomnosť z pohľadu obvineného nenahraditeľná;
- z praktických skúseností vyplýva, že zadržanie a väzobné rozhodovanie je OČTK naplánované vopred (pokiaľ nejde o pristihnutie pri trestnom čine);
- zadržanie podozrivého, resp. obvineného je častokrát doprevádzané ďalšími zaistovovacími úkonmi, ako sú domové prehliadky, prehliadky nebytových priestorov, zaistenie počítačových údajov a pod.

V ĎALŠIE PRÁVA SVEDKA

1. Právo žiadať vyhotovenie zvukového záznamu z výpovede

- pri výpovedi svedka väčšinou OČTK nevyhotovujú zvukové záznamy o priebehu výpovede, ako prostriedok zaznamenania výpovede svedka sa vyhotovuje zápisnica o výsluchu;
- OČTK však môžu okrem zápisnice použiť aj iné vhodné záznamové zariadenie. V praxi sa v závažných trestných veciach využíva použitie videokamery na zaznamenanie výsluchov kľúčových usvedčujúcich svedkov alebo spoluobvinených, prípadne pri konfrontáciách obvinených so svedkami;
- okrem toho, aj kedy sa v prípade výsluchu svedka výnimočne vyhotovoval zvukový záznam, aj v tomto prípade platí, že pokiaľ svedok nie je v procesnom postavení poškodeného, nemá právo na jeho kópiu (svedok, ktorý nemá procesné postavenie poškodeného, nemá právo na kópiu zápisnice o výsluchu – nie je stranou trestného konania);
- ako najschodnejšia cesta sa javí **vyhotovenie vlastného zvukového záznamu z priebehu výpovede**
 - v samotnom TP táto situácia nie je upravená;
 - z čl. 2 ods. 3 Ústavy SR vyplýva právo každého konať, čo nie je zákonom zakázané;
 - keďže sa jedná o výkon služobných povinností, OČTK by mal strpieť vyhotovenie zvukového záznamu – odôvodňuje sa to tým, že keďže sa jedná o výkon služobných povinností, v tomto prípade sa neuplatní ochrana osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, t.j. na vyhotovenie záznamu by nemal byť potrebný súhlas policajta vykonávajúceho výsluch, nejde totiž o záznam prejavov osobnej povahy policajta.;

²⁵ Z judikatúry Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že v počiatočných štádiách trestného stíhania sa kladú nižšie nároky na dostatočnosť odôvodnenia väzobných rozhodnutí a to tak v otázke dôvodnosti trestného stíhania ako aj v otázke dôvodov väzby.

²⁶ Maximálna výška peňažnej záruky nie je TP stanovená, stanovuje sa opatrením súdu s prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného, povahu činu, jeho následky a iné okolnosti prípadu (§ 81 ods. 2 TP).

- ak OČTK odmietne svedkovu požiadavku na vlastné vyhotovenie zvukového záznamu o priebehu výpovede, svedok má možnosť **požiadať o odloženie výsluchu a požiadať o preskúmanie tohto rozhodnutia OČTK dozorujúcim prokurátorom.**

2. Právo prečítať si zápisnicu o výsluchu a žiadať jej doplnenie alebo opravu

- zápisnica musí obsahovať všetky rozhodujúce údaje, robí sa väčšinou priebežne počas výsluchu;
- je dôležité, aby bola výpoveď v zápisnici zaznamenaná, pokiaľ možno doslova - je vhodné ešte pred začiatkom výsluchu požadovať doslovný zápis;
- po ukončení výsluchu sa zápisnica predloží svedkovi na podpis, pred podpisom je svedok oprávnený si zápisnicu prečítať (Ak bol výsluch vykonaný bez prítomnosti zapisovateľa, je potrebné, aby pri oboznamovaní so zápisnicou a pri jej podpisovaní bola prítomná nezúčastnená osoba.);
- svedok môže žiadať o doplnenie svojej výpovede, ak po prečítaní zápisnice svedok nesúhlasí s jej znením, môže žiadať opravu zápisnice a aby jeho námietky boli do zápisnice zaznamenané (§ 124 ods. 3 TP), takto namietať rozpor toho čo je zaznačené oproti tomu čo bolo povedané by mal klient nie advokát (ak sa zápisnica diktuje, namietať rozpor je potrebné už počas výsluchu, aby sa na to na konci nezabudlo);
- ak by OČTK odmietol zaznamenať námietky svedka k zneniu zápisnice, dopíše ich svedok na koniec zápisnice rukou, ak mu to OČTK neumožní, svedok má právo odmietnuť zápisnicu podpísať, pričom **dôvody odmietnutia podpisu je vyslúchajúci povinný v zápisnici zaznamenať**;
- svedok nedostane kópiu zápisnice o výsluchu, odôvodňuje sa to tým, že nemá procesné postavenie strany trestného konania, aby mohol nahliadať do vyšetrovacieho spisu.